EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 10.4.2019.
COM(2019) 174 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Trešais gada ziņojums par Bēgļu atbalsta mehānismu Turcijā

Satura rādītājs

1. Ievads ... 3
1.1. Turcija un bēgļu krīze ... 3
1.2. ES reakcija uz krīzi un mehānisma izveide ... 3
2. Mehānisma darbība ... 4
3. Finansiālās spējas, finansējuma ilgums un veids ... 6
4. Mehānisma otrā maksājumu daļa ... 6
Plānošana ... 7
5. Mehānisma īstenošana ... 8
5.1. Humānā palīdzība ... 9
5.2. Attīstības palīdzība ... 10
6. Uzraudzība un izvērtēšana ... 13
7. Revīzija ... 15
8. Komunikācija un atpazīstamība ... 15
9. Secinājumi un turpmākā rīcība ... 17

1. Ievads

Saskaņā ar 8. panta 1. punktu Komisijas 2015. gada 24. novembra Lēmumā[1] par Savienības un dalībvalstu rīcības koordināciju, izmantojot koordinācijas mehānismu ("Lēmums"), Komisija regulāri informē Eiropas Parlamentu un Padomi par Bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā (turpmāk "mehānisms") īstenošanu. Lēmuma 8. panta 2. punkts paredz, ka Komisija katru gadu sniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par mehānisma īstenošanu. Pirmais gada ziņojums par mehānismu tika publicēts 2017. gada martā[2]. Tajā ir aprakstīta mehānisma funkcionēšana, pirmās darbības, kas veiktas tā īstenošanai, uzraudzība, izvērtēšanas sistēma, kā arī ar to saistītie komunikācijas pasākumi. Otrais ziņojums tika publicēts 2018. gada martā[3].

1.1. Turcija un bēgļu krīze

Sava ģeogrāfiskā izvietojuma dēļ Turcija ir būtiska uzņemšanas un tranzīta valsts bēgļiem un migrantiem. Pēc nepieredzēta cilvēku skaita ierašanās Turcijā, kā galvenais iemesls ir konflikti Sīrijā un Irākā, valstī ir uzņemti vairāk nekā 4 miljoni bēgļu un migrantu, kas ir lielākais skaits pasaulē. To skaitā ir 3,6 miljoni reģistrētu sīriešu bēgļu[4], no kuriem aptuveni 155 000 dzīvo Turcijas valdības izveidotajās 13 nometnēs, un vairāk nekā 296 000 reģistrētu bēgļu un patvēruma meklētāju, galvenokārt no Afganistānas, Irākas, Irānas un Somālijas[5]. Lai gan Turcija turpina rādīt priekšzīmīgus centienus, uzņemot, atbalstot un izmitinot lielu skaitu bēgļu un migrantu, šis skaits ir atstājis būtisku ietekmi uz uzņēmējkopienām.

1.2. ES reakcija uz krīzi un mehānisma izveide

2015. gadā Eiropas Savienība un tās dalībvalstis nolēma palielināt savas politiskās un finanšu saistības, lai atbalstītu Turcijas centienus uzņemt bēgļus. 2016. gada 18. marta ES un Turcijas paziņojumā[6] (turpmāk "Paziņojums") tika panākta vienošanās par Eiropas Savienības un Turcijas visaptverošu sadarbību, kas balstīta dalītā atbildībā, savstarpējās saistībās un to izpildē. 2015. gada 29. novembrī valstu vai to valdību vadītāju sanāksmē ar Turciju tika iedarbināts ES un Turcijas kopīgais rīcības plāns[7], lai palīdzētu Turcijai novērst Sīrijas konflikta sekas.

Atbildot uz ES dalībvalstu aicinājumu sniegt būtisku papildu finansējumu, lai atbalstītu bēgļus Turcijā, Komisija 2015. gada 24. novembrī izveidoja Bēgļu atbalsta mehānismu Turcijā[8]. Mehānisms koordinē to resursu piešķiršanu, kas darīti pieejami no ES budžeta un

---

[1] Komisijas 2015. gada 24. novembra Lēmums C(2015) 9500 par Savienības un dalībvalstu rīcības koordināciju, izmantojot koordinācijas mehānismu "Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijai", kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2016. gada 10. februāra Lēmumu C(2016) 855.

[2] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf.

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/14032018_facility_for_refugees_in_turkey_second_annual_report.pdf.

[4] Līdz 2018. gada 29. novembrim reģistrēti 3 607 563 "sīrieši, kuriem piemērota pagaidu aizsardzība"; avots: Turcijas Migrācijas pārvaldības ģenerāldirektorāts: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik.

[5] Turcijas patvēruma sistēmas specifiskums ir saistīts ar faktu, ka valsts ir parakstījusi 1951. gada Ženēvas Konvencijas 1967. gada Ņujorkas protokolu ar atrunu. Attiecīgi lielākā daļa bēgļu Turcijā nevar pieteikties pilntiesīga bēgļa statusam, bet gan tikai "bēgļa statusam ar nosacījumiem", kas, ja tiek piešķirts, ļauj uzturēties valstī tikai līdz brīdim, kad atzītais bēglis tiek "pārmitināts uz trešo valsti".

[6] http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.

[7] http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_fr.htm.

[8] Komisijas 2016. gada 10. februāra Lēmums C(2016) 855 final par Bēgļu atbalsta mehānismu Turcijā, ar ko groza Komisijas 2015. gada 24. novembra Lēmumu C(2015) 9500.

dalībvalstu papildu iemaksām, kuras ietvertas ES budžetā kā ārējie piešķirtie ieņēmumi. Kopējās iemaksas veido 6 miljardus EUR, no kuriem 3 miljardi EUR ir piešķirti 2016.–2017. gadam un vēl 3 miljardi EUR — 2018.–2019. gadam. Kopš 2011. gada ES un dalībvalstis kopīgi ir piesaistījušas gandrīz 10,4 miljardus EUR, reaģējot uz Sīrijas krīzi; no tiem 4,8 miljardi EUR ir no ES budžeta.

Mehānisms papildina un palielina ES finansējumu, kas jau tiek piešķirts no ES Reģionālā trasta fonda reaģēšanai uz krīzi Sīrijā[9] (ES trasta fonds), Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta un Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta valstu programmām, kuri ir snieguši ieguldījumu darbā ar galvenajiem partneriem ar bēgļiem saistītajos jautājumos. Tas arī papildina Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu[10].

2018. gadā joprojām bija ļoti svarīgi īstenot Paziņojumu, lai nodrošinātu, ka ES un Turcija efektīvi un kopīgi risina migrācijas problēmu. Paziņojums turpina sniegt konkrētus rezultātus, samazinot neatbilstīgo un bīstamo robežas šķērsošanas gadījumu skaitu un glābjot cilvēku dzīvību Egejas jūrā.

2018. gadā kopējais no Turcijas ES ieceļojušo personu skaits bija 50 789, 2017. gadā — 41 720 (pieaugums par 22 %). No tām 47 939 personas ieradās Grieķijā (32 141 — pa jūru, 15 798 — pa sauszemi), 2383 — Itālijā, 349 — Bulgārijā, 118 — no Turcijas ar laivām valdības kontrolētajā Kipras teritorijā. Kopējais no Turcijas ES ieceļojušo personu skaits 2019. gadā (līdz 2019. gada 5. martam) ir 5094; salīdzinājumam — šajā pašā laikposmā pirms gada ieceļoja 3153 personas. Tas ietver 5054 Grieķijā (3509 — pa jūru, 1545 — pa sauszemi) un 40 Bulgārijā ieceļojušas personas[11]. Kā informē Starptautiskā Migrācijas organizācija (*IOM*), līdz šim 2019. gadā Vidusjūras reģiona austrumu daļā ir gājuši bojā 3 migranti (2018. gadā pavisam gāja bojā 174 personas, 2017. gadā — 62, 2016. gadā — 434).

Turpinās pārmitināšana no Turcijas uz ES saskaņā ar Paziņojumā paredzēto "viens pret vienu" sistēmu[12]. Kopējais kopš 2016. gada 4. aprīļa pārmitināto personu skaits ir sasniedzis 20 002, no tām 1362 personas pārmitinātas 2019. gadā, 6929 — 2018. gadā un 8975 — 2017. gadā. Kas attiecas uz brīvprātīgo humanitāras uzņemšanas shēmu, pēc standarta operāciju procedūru apstiprināšanas 2017. gada decembrī ir nodrošināti visi elementi un priekšnoteikumi shēmas iedarbināšanai atbilstīgi Paziņojumam.

Paziņojuma pilnīga un noturīga īstenošana no visām pusēm prasa nepārtrauktus pūliņus un politisko apņēmību.

2. Mehānisma darbība

Mehānisms ir koordinācijas mehānisms, kas ļauj ātri, lietderīgi un efektīvi mobilizēt ES palīdzību bēgļiem Turcijā. Mehānisms nodrošina esošo ES finanšu instrumentu optimālu izmantošanu, kas izpaužas kā humānā vai attīstības palīdzība, lai visaptverošā un saskaņotā veidā apmierinātu bēgļu un uzņēmējkopienu vajadzības[13].

Mehānisma koordinācijas komiteja sniedz stratēģiskas norādes par prioritātēm, atbalstāmo darbību veidu, piešķiramajām summām un izmantojamajiem finanšu instrumentiem, kā arī

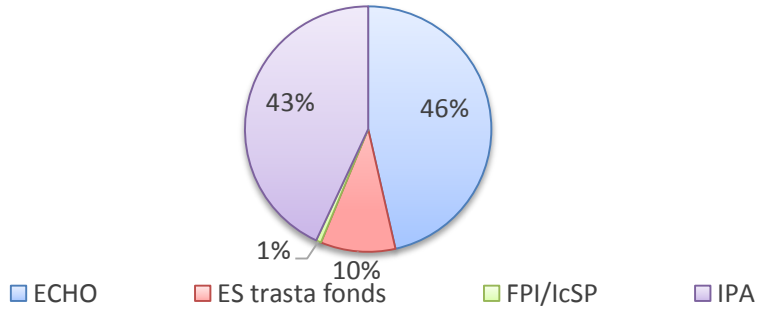
[9] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en.
[10] https://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm_en.
[11] Datus par ieceļošanu ir sniegušas ES dalībvalstis un *Frontex*.
[12] Saskaņā ar ES un Turcijas paziņojumu par katru sīrieti, kas no Grieķijas salām atgriežas Turcijā, no Turcijas uz ES tiek pārmitināts cits sīrietis, ņemot vērā ANO neaizsargātības kritērijus.
[13] Komisijas 2015. gada 24. novembra Lēmuma C(2015) 9500 2. pants "Mehānisma mērķi".

vajadzības gadījumā nosacījumiem, kas attiecas uz Turcijas saistību izpildi 2015. gada 29. novembra ES un Turcijas kopīgā rīcības plāna[14] (turpmāk "Kopīgais rīcības plāns") ietvaros. 2018. gadā, kas bija mehānisma īstenošanas trešais gads, notika trīs koordinācijas komitejas sanāksmes — 2018. gada 9. martā, 18. jūnijā un 30. novembrī. Nākamā (12.) koordinācijas komitejas sanāksme ir plānota 2019. gada maijā.

Mehānisma īstenošanas pamatprincipi ir ātrums, efektivitāte un lietderība, bet tajā pašā laikā arī pareiza finanšu pārvaldība. Ir svarīgi arī, lai mehānisma iejaukšanās būtu ilgtspējīga un par to līdzatbildīgas būtu Turcijas iestādes. Palīdzības prioritārās jomas ir noteiktas, balstoties uz vajadzību visaptverošu un neatkarīgu izvērtējumu[15], īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātām grupām. Vajadzību izvērtējums tika atjaunināts 2018. gadā[16].

Mehānisms koordinē finansējumu no šādiem ārējās finansēšanas instrumentiem: humānās palīdzības[17], Eiropas kaimiņattiecību instrumenta[18], attīstības sadarbības instrumenta[19], Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta[20] un Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta[21]. Pasākumus, ko finansē no Savienības budžeta, īsteno saskaņā ar tās finanšu noteikumiem un regulām, ko piemēro gan tiešajai, gan netiešajai pārvaldībai.

Mehānisma pirmajā maksājumu daļā finansējuma sadalījums pa ES instrumentiem[22] ir šāds:

Palīdzības īstenošanas priekšnoteikums ir tāds, ka Turcijai ir stingri jāievēro apņemšanās, kas paredzētas Kopīgajā rīcības plānā, un Paziņojums.

3. Finansiālās spējas, finansējuma ilgums un veids

Kopējais mehānisma koordinētais budžets ir 6 miljardi EUR (3 miljardi EUR — 2016.–2017. gadam, 3 miljardi EUR — 2018.–2019. gadam). Pirmajā maksājumu daļā tika

[14] Skatīt 5. panta 1. punktu Komisijas Lēmumā C(2015) 9500, kas grozīts ar Komisijas Lēmumu C(2016) 855.
[15] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf.
[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf.
[17] Padomes Regula (EK) Nr. 1257/96 par humāno palīdzību, OV L 163, 2.7.1996., 1. lpp.
[18] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 232/2014, ar ko izveido Eiropas kaimiņattiecību instrumentu, OV L 77, 15.3.2014., 27. lpp.
[19] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 233/2014, ar ko izveido finanšu instrumentu sadarbībai attīstības jomā, OV L 77, 15.3.2014., 44. lpp.
[20] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 231/2014, ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, OV L 77, 15.3.2014., 11. lpp.
[21] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 230/2014, ar ko izveido stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu, OV L 77, 15.3.2014., 1. lpp.
[22] Eiropas kaimiņattiecību instrumenta un attīstības sadarbības instrumenta (ASI) iemaksas tika attiecīgi pārnestas uz Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu un ES trasta fondu un īstenotas to ietvaros. Būtībā visi mehānisma ieguldījumi ES trasta fondā (no *IPA* un mazāk — no ASI) tika īstenoti kā cita, nevis humānā palīdzība.

izmantots 1 miljards EUR no ES budžeta un 2 miljardi EUR no dalībvalstu finansējuma[23]. Otrajā maksājumu daļā ES budžets nodrošina 2 miljardus EUR, bet dalībvalstis — 1 miljardu EUR[24].

No 1 miljarda EUR, kas 2016.–2017. gadam tika piešķirts no ES budžeta, 2016. gadā tika izmantoti 250 miljoni EUR, bet 2017. gadā — 750 miljoni EUR. No 2 miljardiem EUR, kas 2018. gadam piešķirti no ES budžeta, 2018. gadā tika izmantoti 550 miljoni EUR, bet atlikusī daļa tiks izmantota 2019. gadā.

Pirmajai maksājumu daļai dalībvalstis 2016. gadā mehānismā ieguldīja 677 miljonus EUR, 2017. gadā — 847 miljonus EUR un 2018. gadā — 396 miljonus EUR. Atlikušie 80 miljoni EUR tiks izmaksāti 2019. gadā. Otrajā maksājumu daļā dalībvalstis 2018. gadā ieguldīja 68 miljonus EUR, savukārt atlikušos maksājumus ir plānots veikt 2019.–2023. gadā. Dalībvalstis veic iemaksas tieši ES vispārējā budžetā kā ārējos piešķirtos ieņēmumus saskaņā ar Finanšu regulas 21. panta 2. punkta a) apakšpunkta ii) punktu, un iemaksas tiek iedalītas Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta un humānās palīdzības budžeta pozīcijās.

Proporcija, kādā dalībvalstis veic iemaksas *mehānismā*, joprojām ir pietiekami atbilstoša proporcijai, kādā šo iemaksu veidotais finansējums tiek izmaksāts *no mehānisma*.

4. Mehānisma otrā maksājumu daļa

Mehānisma pirmā maksājumu daļa ir realizēta sekmīgi — ir noslēgti līgumi par 3 miljardiem EUR no 2016. un 2017. gada budžeta[25], kuri līdz 2017. gada beigām bija sākuši pilnvērtīgi darboties. 2016. gada marta ES un Turcijas paziņojumā tika norādīts, ka tad, kad šie resursi būs gandrīz pavisam izlietoti, ja būs izpildītas visas saistības, ES līdz 2018. gada beigām piesaistīs mehānismam papildu finansējumu 3 miljardu EUR apmērā.

Tā kā par visiem pirmajiem 3 miljardiem EUR līdz 2017. gada beigām bija noslēgti līgumi un lai nodrošinātu mehānisma projektu turpināšanos un nepārtrauktu atbalstu bēgļiem, Komisija 2018. gada martā pieņēma lēmumu par otru piešķīrumu 3 miljardu EUR apmērā Bēgļu atbalsta mehānismam Turcijā ar tādu pašu iemaksu sadalījumu kā pirmajā maksājumu daļā[26]. Pēc atjauninātās Kopējās vienošanās saskaņošanas ar dalībvalstīm 2018. gada 18. jūlijā Komisija 2018. gada 24. jūlijā pieņēma grozītu lēmumu, ar kuru no Savienības 2018.–2019. gada budžeta tika piesaistīti 2 miljardi EUR, bet atlikušo 1 miljardu EUR nodrošināja dalībvalstis kā ārējos piešķirtos ieņēmumus[27].

Plānošana

Lai par pamatu izmantotu mehānisma pirmās maksājumu daļas taustāmos rezultātus un nodrošinātu netraucētu un efektīvu plānošanas turpinājumu otrajā maksājumu daļā, dalībvalstis 2018. gada jūnijā koordinācijas komitejas sanāksmē apstiprināja atjauninātu

[23] Kopējais dalībvalstu ieguldījuma sadalījums ir pieejams šādā saitē: http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.
[24] https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.
[25] Izņemot aptuveni 20 miljonus EUR regulārajiem administratīvajiem izdevumiem, tehniskajai palīdzībai, saziņai, uzraudzībai, izvērtējumam un revīzijas izdevumiem, ko var piešķirt un par ko var noslēgt līgumus visā mehānisma darbības laikā.
[26] Commission Decision C(2018)1500 final on the Facility for Refugees in Turkey amending Commission Decision C(2015)9500 as regards the contribution to the Facility for Refugees in Turkey -14.03.2018.
[27] Commission Decision C(2018)4959 final on the Facility for Refugees in Turkey amending Commission Decision C(2015)9500 as regards the contribution to the Facility for Refugees in Turkey - 24.7.2018

stratēģisko koncepciju[28]. Tajā tika ņemti vērā konstatējumi, kuri tika izdarīti atjauninātajā vajadzību izvērtējumā[29], kas tika veikts pirmajā pusgadā, plaši apspriežoties ar ieinteresētajām personām[30], kā arī citi attiecīgi dokumenti[31].

Atjauninātajā vajadzību izvērtējuma ziņojumā ir identificētas prioritārās vajadzības un atlikušās nepilnības bēgļu jautājuma risināšanā, kā arī sniegti vērtīgi norādījumi mehānisma otrās maksājumu daļas plānošanai. Šajā ziņojumā ir atjaunināts Komisijas 2016. gada jūnijā pasūtītais izvērtējums. Tajā ir ņemtas vērā bēgļu un uzņēmējkopienas vajadzības, kas kopš 2016. gada ir mainījušās, un identificētas jomas, kurās nepieciešama papildu palīdzība. Tajā ir secināts, ka svarīgākās jomas, kam jāpievērš uzmanība, joprojām ir aizsardzība, pamatvajadzības un iztika, veselības aprūpe, izglītība un pašvaldību infrastruktūra.

Stratēģiskajā koncepcijā (turpmāk "Koncepcija") ir izklāstīts mehānisma otrās maksājumu daļas plānošanas un īstenošanas stratēģiskais satvars, īpaši pievēršot uzmanību iekļaušanai un pašpaļāvībai kā galvenajiem mērķiem. Koncepcijā tika apstiprināta nepieciešamība pēc valdības, attīstības un humānās palīdzības instrumentu ciešas sadarbības, lai identificētu ilgtspējīgākus un noturīgākus risinājumus ieilgušas krīzes apstākļos un laikposmam pēc mehānisma darbības beigām un 6 miljardu EUR izmaksas. Minētais liecina par stratēģisku pārvirzi mehānisma ietvaros no humānās palīdzības uz attīstības palīdzību. Īpaša uzmanība tiks pievērsta ilgtspējīga sociāli ekonomiskā atbalsta un iztikas gūšanas iespēju nodrošināšanai, kā arī uzņēmējkopienu spējas izmitināt bēgļus stiprināšanai, vienlaikus atbalstot sociālo kohēziju. Turcijas iestādes un Komisija turpinās darbu, lai nodrošinātu mehānisma projektu ilgtspēju pēc mehānisma beigām. Turklāt Turcijas valsts sistēmai vajadzēs būt gatavai pārņemt mehānisma palīdzības īstenošanu, lai nodrošinātu ilgtspējīgus risinājumus un taisnīgu piekļuvi tiesībām un pakalpojumiem.

Otrās maksājumu daļas plānošanas mērķis ir atspoguļot ieteikumus, kas pausti 2018. gada novembrī pieņemtajā Eiropas Revīzijas palātas īpašajā ziņojumā par mehānismu[32] (skatīt arī sadaļu "Revīzija"). Palāta īpaši uzsvēra, ka nepieciešama kopīga stratēģija, lai mobilizētu mehānisma humānās palīdzības un attīstības virzienus, sagatavotos pārejai no mehānisma nodrošinātās finansēšanas uz vietējo iestāžu darbu un nodrošinātu mehānisma panākumu ilgtspēju arī pēc mehānisma beigām.

Pirmo soli papildu atbalsta piesaistīšanā mehānisma otrās maksājumu daļas ietvaros Komisija spēra 2018. gada jūlijā, pēc apspriešanās ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (*IPA*) vadības komiteju pieņemot īpašo pasākumu izglītības jomā. Ar īpašo pasākumu tika piešķirti 400 miljoni EUR bēgļu turpmākai piekļuvei kvalitatīvai izglītībai[33]. Tā mērķis ir vēl vairāk palielināt Turcijā dzīvojošo bēgļu, tajā skaitā pieaugušo, piekļuvi kvalitatīviem un iekļaujošiem izglītības pakalpojumiem, kā arī atbalstīt viņu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā, tādējādi veicinot sociālo kohēziju. Tas balstās uz līdzšinējo atbalstu izglītības jomā, jo īpaši pirmo tiešo 300 miljonu EUR dotāciju Valsts izglītības ministrijai "Sīriešu bērnu integrācijas Turcijas izglītības sistēmā veicināšana" (*PICTES*).

---

[28] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_facility_strategic_concept_note.pdf.
[29] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf.
[30] Nobeiguma ziņojums par atjaunināto vajadzību izvērtējumu tika publicēts 2018. gada 31. oktobrī.
[31] Jo īpaši 2016. gada paziņojums "Cieņpilna dzīve" par piespiedu pārvietošanu un attīstību (COM(2016) 234 final) un tam pievienotie Padomes secinājumi (Padomes secinājumi par ES pieeju attiecībā uz piespiedu pārvietošanos un attīstību, 2016. gada maijs).

[32] Eiropas Revīzijas palātas ziņojums: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_LV.pdf.
[33] Īpašais pasākums izglītībai, C(2018) 4960 final, 24.7.2018.

Īpašais pasākums 2018. gada novembrī tika grozīts, tajā iekļaujot papildu 100 miljonu EUR finansējumu ļoti nepieciešamajai skolu infrastruktūrai, lai varētu apmierināt vajadzības pēc klasēm un mācību telpām[34]. 2018. gada decembrī tika izsludināti divi uzaicinājumi izteikt ieinteresētību sociāli ekonomiskā atbalsta un pašvaldību infrastruktūras jomā, kam ir piešķirti attiecīgi 465 miljoni EUR un 380 miljoni EUR. Komisija sāka savu humānās palīdzības īstenošanas plānu (*HIP*)[35] 2018. gadam, identificējot pieejamo finansējumu un potenciālos partnerus mehānisma humānās palīdzības virzienam. Paralēli tika turpināta gatavošanās turpmākai palīdzības sniegšanai sociāli ekonomiskā atbalsta un veselības aprūpes jomā, kuru vajadzētu apstiprināt 2019. gada otrajā ceturksnī, īpašu uzmanību veltot tam, lai nodrošinātu pāreju no naudas pārvedumu atbalsta uz pašpaļāvību un aktīvu dalību darba tirgū.

5. Mehānisma īstenošana

Mehānisms tiek īstenots kā humānā un attīstības palīdzība, un šiem virzieniem pirmajā maksājumu daļā attiecīgi ir piešķirti aptuveni 1,4 miljardi EUR un 1,6 miljardi EUR.

Humānā palīdzība nodrošina atbalstu visneaizsargātākajiem bēgļiem, sniedzot paredzamu un cilvēka cienīgu atbalstu, kas apmierina pamatvajadzības un nodrošina aizsardzību. Ar to arī cenšas novērst trūkumus pakalpojumu sniegšanā, izmantojot specializētas aģentūras un partnerus veselības un izglītības jomā ārkārtas situācijās.

Attīstības palīdzība palīdz apmierināt ilgāka termiņa vajadzības bēgļu veselības aprūpes, izglītības un sociāli ekonomiskās attīstības jomā, jo īpaši vajadzību pēc piekļuves sabiedriskajiem pakalpojumiem un iztikas gūšanas iespējām. Tā ir vērsta arī uz neaizsargātām grupām, un tās iejaukšanās ietver dzimumu aspektu, piemēram, to mērķis ir pasargāt sievietes un meitenes pret seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību un uzlabot seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpes pieejamību.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta tiem bēgļiem un patvēruma meklētājiem, kas nav no Sīrijas. Mehānisma iejaukšanās vienmēr ir vērstas uz to, lai iesaistītu vietējās kopienas, kuras uzņem bēgļus.

Mehānisma pirmajai maksājumu daļai 2016.–2017. gadā paredzētie 3 miljardi EUR ir pilnībā piešķirti, un par tiem ir noslēgti līgumi[36], kā rezultātā ir īstenoti 72 projekti, kas ir snieguši taustāmus rezultātus. 2018. gada beigās bija izmaksāti vairāk nekā 2,072 miljardi EUR no 3 miljardiem EUR, savukārt atlikusī daļa tiks izmaksāta līdz 2021. gada vidum, īstenojot mehānisma projektus.

Pilnīga informācija sniegta projektu tabulā tiešsaistē[37].

No 3 miljardiem EUR, kas ir paredzēti mehānisma otrajai maksājumu daļai 2018.–2019. gadam, līdz 2019. gada februārim bija piešķirti 1,2 miljardi EUR, bet līdz 2018. gada beigām bija noslēgti līgumi par 450 miljoniem EUR un izmaksāti 150 miljoni EUR.

Mehānisma palīdzība tiek izmantota visā Turcijā, bet visvairāk tā ir koncentrēta 10 visvairāk skartajās provincēs — Stambulas, Šanliurfas, Hatajas, Gaziantepas, Mersinas, Adanas,

[34] Grozītais Īpašais pasākums izglītībai, C(2018) 8254 final, 11.12.2018.
[35] https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/echo_tur_bud_2018_91000_v2.pdf
[36] Izņemot aptuveni 20 miljonus EUR regulārajiem administratīvajiem izdevumiem, tehniskajai palīdzībai, saziņai, uzraudzībai, izvērtējumam un revīzijas izdevumiem, ko var piešķirt un par ko var noslēgt līgumus visā mehānisma darbības laikā.
[37] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf.

Bursas, Kilisas, Izmiras un Kahramanmarašas provincē[38]. Mehānisma atbalsts tiek sniegts galvenokārt ārpus nometnēm dzīvojošiem bēgļiem un migrantiem.

5.1. Humānā palīdzība

ES humānā palīdzība balstās uz 2007. gada Eiropas konsensu par humāno palīdzību[39], kurā noteikts, ka ES kā humānās palīdzības sniedzēja ievēro humānās palīdzības principus — cilvēcību, neitralitāti, objektivitāti un neatkarību, kā tas noteikts LESD 214. pantā un Humānās palīdzības regulā (Regula (EK) Nr. 1257/96)[40], [41].

Mehānisma humānās palīdzības virzienam pirmajā maksājumu daļā ir piešķirti 1,389 miljardi EUR, un ar 19 partneriem ir noslēgti līgumi par visiem 45 humānās palīdzības projektiem, kuru mērķis ir apmierināt Turcijā esošo visneaizsargātāko bēgļu pamatvajadzības, nodrošināt tiem aizsardzību, izglītību un veselības aprūpi. Līdz šim ir izmaksāti 1,11 miljardi EUR, sniedzot palīdzību pavisam 1 561 940 bēgļiem[42]. Otrajā maksājumu daļā pamatvajadzībām, aizsardzībai, izglītībai un veselības aprūpei līdz šim ir piešķirti 690 miljoni EUR. 2018. gadā tika noslēgti līgumi par pirmajiem 50 miljoniem EUR attiecībā uz 11 projektiem veselības aprūpes un aizsardzības jomā. Humānās palīdzības īstenošanas plāns 2018. gadam ietvēra humānās palīdzības finansējumu mehānisma ietvaros 51,17 miljonu EUR apmērā (50 miljoni EUR no otrās maksājumu daļas, 1,17 miljoni EUR tika pārdalīti no pirmās maksājumu daļas projektu neizlietotajiem līdzekļiem)[43]. Turpmāk tekstā norādīti daži galvenie humānās palīdzības sasniegumi 2018. gadā[44].

Ārkārtas sociālās drošības tīkls

Izmantojot Ārkārtas sociālās drošības tīklu, ES turpināja apmierināt to bēgļu vajadzības, kuriem ir augsta sociāli ekonomiskā neaizsargātība. Tā ir humānās sociālās palīdzības programma, kurā neaizsargātiem bēgļiem tiek nodrošināta debetkarte, kurā katru mēnesi tiek ieskaitīti naudas līdzekļi, ko tie var tērēt bez ierobežojumiem un dažādiem mērķiem. Līdz 2019. gada janvārim programmas ikmēneša naudas pārskaitījumus bija izmantojuši vairāk nekā 1,5 miljoni labuma guvēju.

Izglītība ārkārtas situācijās

ES turpina veicināt bēgļu piekļuvi formālās izglītības sistēmām, samazinot šķēršļus un nodrošinot līdzekļus, lai riska grupas bērni varētu apmeklēt skolu. 2017. gadā sāktā ar nosacījumiem pamatotu naudas pārvedumu izglītībai programma[45] ir lielākā programma izglītībai ārkārtas situācijās, ko jebkad finansējusi ES, un tā pārsniedz sākotnējos mērķus. Līdz 2019. gada februārim, izmantojot ar nosacījumiem pamatotu naudas pārvedumu izglītībai programmu, finansiālu atbalstu saņēma vairāk nekā 470 000 bērnu, kas apmeklē

[38] Sīriešu bēgļu sadalījums pa provincēm pieejams šeit: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik.

[39] Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju kopīgais paziņojums.

[40] Padomes 1996. gada 20. jūnija Regula (EK) Nr. 1257/96 par humāno palīdzību.

[41] Eiropas Komisijas humānās palīdzības pamatā ir ikgadēji valstu humānās palīdzības īstenošanas plāni. Komisijas un tās partneru sadarbību humānās palīdzības jomā regulē Komisijas finanšu un administratīvie pamatnolīgumi ar starptautiskām organizācijām un partnerattiecību pamatnolīgumi ar nevalstiskajām organizācijām.

[42] Šis skaits ietver gan tos bēgļus, kuri izmantoja Ārkārtas sociālās drošības tīklu, gan arī tos, kas bija iekļauti līdzīgās iepriekšējās programmās.

[43] Pieejams šeit: https://ec.europa.eu/echo/financing-decisions-hips-2018_en.

[44] Bēgļi var būt saņēmuši vairāk nekā vienu pakalpojumu, tāpēc kopējos skaitļos viena un tā pati persona var būt iekļauta vairākkārt.

[45] https://ec.europa.eu/echo/blog/turkey-conditional-cash-transfer-education-programme-increases-school-attendance-syrian-and_en.

skolu, ģimenes. Turklāt līdz 2018. gada decembrim vidēji 6768 bērni mēnesī izmantoja skolēnu pārvadājumu atbalstu un 9267 bēgļu bērni apmeklēja neformālās izglītības pasākumus. Šie pasākumi ietver neformālas izglītības kursus turku un/vai arābu valodā, paātrinātās mācību programmas, mājapmācības iniciatīvas un mājasdarbu klubus. Šīs programmas atvieglos bērnu piekļuvi formālajai izglītībai viņu vecumam atbilstošā klasē.

Veselība

ES koncentrējās uz iespējamo nepilnību novēršanu primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā, kā arī uz tādu pakalpojumu sniegšanu, kas īpaši nepieciešami bēgļiem un citām uzmanības lokā esošām personām. No mehānisma darbības sākuma līdz 2018. gada oktobrim kopumā bēgļiem tika sniegtas 873 365 primārās veselības aprūpes konsultācijas provincēs, kurās dzīvo daudz bēgļu. Papildus tam 40 705 grūtnieces izmantoja 84 714 pirmsdzemdību konsultācijas, 105 315 bēgļi saņēma garīgās veselības aprūpi un psihosociālo atbalstu un 13 075 bēgļi izmantoja pēcoperāciju un rehabilitācijas pakalpojumus.

Aizsardzība

ES turpina finansēt projektus, kas atbalsta bēgļu piekļuvi reģistrācijai un pakalpojumiem, kā arī apmierina riska grupu un personu vajadzības. Piemēram, Turcijas Migrācijas pārvaldības ģenerāldirektorāts ar mehānisma atbalstu ir pārbaudījis datus par vairāk nekā 2,6 miljoniem bēgļu, kuri dzīvo Turcijā.

5.2. Attīstības palīdzība

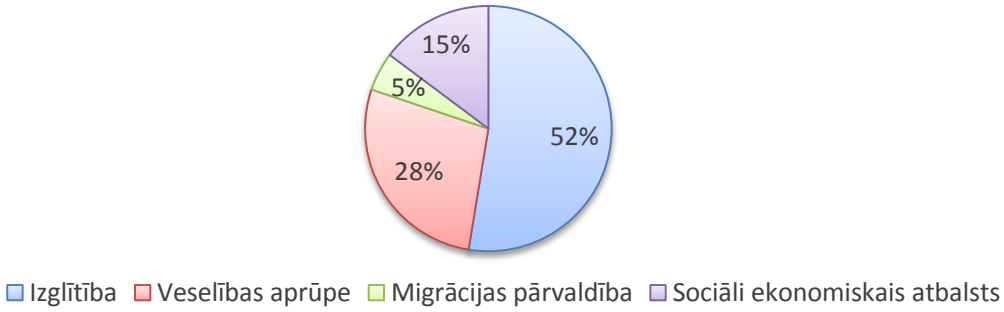
Mehānisma attīstības virzienā turpinās tādu 26 projektu īstenošana, par kuriem līgumi noslēgti saskaņā ar pirmo maksājumu daļu, un ir sasniegts atzīstams progress, tajā skaitā jau pabeigti 2 līgumi. Īstenošanas partneriem jau ir izmaksāti 943 miljoni EUR no kopējiem 1,6 miljardiem EUR, kas attīstības palīdzībai tika piešķirti pirmajā maksājumu daļā[46]. Mehānisma otrās maksājumu daļas ietvaros ir noslēgti līgumi par 400 miljoniem EUR, lai turpinātu darbības, kas palielina Turcijā dzīvojošo bēgļu piekļuvi kvalitatīviem un iekļaujošiem izglītības pakalpojumiem, un lai atbalstītu viņu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā un veicinātu sociālo kohēziju. Tāpat ir piešķirti 100 miljoni EUR skolu infrastruktūras atbalstam, lai apmierinātu vajadzības pēc klasēm un mācību telpām. Sociāli ekonomiskā atbalsta un pilsētu infrastruktūras jomā ir piešķirti attiecīgi 465 miljoni EUR un 380 miljoni EUR.

Mehānisma attīstības palīdzības pusē ir ne vien piešķirti līdzekļi, ko pārvalda tieši, izmantojot Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu[47], bet arī tiek atbalstīta virkne augšupēju pasākumu 15 projektos, ko īsteno ES Reģionālā trasta fonda reaģēšanai uz krīzi Sīrijā ietvaros, par kopējo summu 293 miljoni EUR.

[46] Šajā summā ietverti arī līdzekļi, kas izmaksāti projektos, kurus īsteno ES Reģionālais trasta fonds reaģēšanai uz krīzi Sīrijā, bet kas vēl nav segti no ES budžeta.

[47] Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta līdzekļus mehānisma ietvaros pārvalda saskaņā ar ārējās darbības noteikumiem, kas ietverti Finanšu regulas otrās daļas IV sadaļā un tās piemērošanas noteikumos. Sīkāku informāciju skatīt otrajā gada ziņojumā par mehānismu.

Piešķīrumu sadalījums mehānisma cita veida (ne humānās) palīdzības virzienā pa prioritārajām jomām ir šāds:

Izglītība

ES atbalsta visus izglītības sistēmas posmus no pirmsskolas līdz augstākajai izglītībai, lai nezaudētu jauniešu paaudzi.

2018. mācību gadā, daudzās jomās pārsniedzot šai darbībai noteiktās rādītāju mērķvērtības, turpinājās projekts *PICTES*[48], kurā piešķirta 300 miljonu EUR tiešā dotācija Turcijas Valsts izglītības ministrijai, lai veicinātu sīriešu bērnu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā. Piemēram, turku valodas apmācības noslēdzās ar zināšanu pārbaudi, kurā līdz 2018. gada septembra beigām bija piedalījušies gandrīz 400 000 skolēnu. Kopumā vairāk nekā 16 000 skolēnu tika sniegta apmācība, lai apgūtu iekavēto, un vairāk nekā 43 000 — papildu apmācība. Līdz 2018. gada septembra beigām projekta ietvaros apmācīto skolotāju un Izglītības ministrijas administratoru skaits pārsniedza 19 000. Šie pasākumi tiks turpināti saskaņā ar 2018. gada decembrī parakstīto *PIKTES II*[49] līgumu. Šī darbība, kuras kopējā vērtība ir 400 miljoni EUR, ir ar mērķi nodrošināt, lai Turcijā dzīvojošajiem bēgļu bērniem būtu pieejama kvalitatīva un iekļaujoša izglītība vēl trīs mācību gadus. Turklāt tā atbalstīs bērnu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā, vienlaikus veicinot sociālo kohēziju — arī pieaugušo vidū. Otrā darbība 100 miljonu EUR apmērā paplašinās iejaukšanos skolu infrastruktūras jomā reģionos, kuros ir augsta bēgļu koncentrācija. Turpinās skolu būvniecības darbs pašreizējo programmu ietvaros. Turpinās 136 neizjaucamas būvkonstrukcijas skolu un 50 saliekamās būvkonstrukcijas skolu būvniecība. Līdz 2018. gada decembrim bija pabeigtas 33 saliekamās būvkonstrukcijas skolas. Krietni pavirzījusies uz priekšu ir arī trīs neizjaucamās būvkonstrukcijas skolu būvniecība.

Turklāt līdz 2018. gada decembrim gandrīz 6000 Sīrijas brīvprātīgo skolotāju bija atbalstīti ar ikmēneša piemaksām un vairāk nekā 14 000 bērnu bija guvuši labumu no kopienā un mājās balstītas agrīnās pirmsskolas izglītības.

Lai sniegtu bēgļiem iespēju iegūt augstāko izglītību, 3 projektos 476 studentiem tiek nodrošinātas universitātes stipendijas, un ir paredzams, ka 2019. mācību gadā tiks palielināts atbalstīto skolēnu skaits.

Veselība

[48] *PICTES* nozīmē "Sīriešu bērnu integrācijas Turcijas izglītības sistēmā veicināšana" (*Promoting Integration of Syrian children into Turkish Education System*). Šim projektam ir piešķirta 300 miljonu EUR tiešā dotācija Turcijas Valsts izglītības ministrijai, lai veicinātu sīriešu bērnu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā.
[49] *PIKTES* nozīmē "Sīriešu bērnu integrācijas Turcijas izglītības sistēmā veicināšana" (*Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System*). Šim projektam ir piešķirta 400 miljonu EUR tiešā dotācija Turcijas Valsts izglītības ministrijai, lai veicinātu sīriešu bērnu integrāciju Turcijas izglītības sistēmā.

Galvenais palīdzības pīlārs veselības prioritārajā jomā ir *SIHHAT* projekts[50] — tiešā dotācija 300 miljonu EUR apmērā Turcijas Veselības ministrijai, lai nodrošinātu bēgļiem piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem. Saskaņā ar 2018. gada decembra datiem mehānisma iejaukšanās rezultātā ir nodarbināti 2569 medicīnas darbinieki[51] (no tiem 69 % — sīriešu bēgļi) un tiek sniegti pakalpojumi 178 migrantu veselības centros (*MHC*), no kuriem 45 ir paplašinātie migrantu veselības centri (*E-MHC*), kas sniedz sekundārās veselības aprūpes pamatpakalpojumus. Turpinās arī veselības aprūpes infrastruktūras projektu īstenošana — notiek iepirkuma konkursi par divu valsts slimnīcu būvniecību (Kilisā un Hatajā), kurām būtu jāver durvis 2021. gada jūnijā un jānodrošina pavisam 500 gultasvietu.

Sociāli ekonomiskais atbalsts

Darbam iztikas un sociāli ekonomiskā atbalsta jomā ir izšķirīga loma bēgļu integrācijā Turcijas sabiedrībā, un tas veicina tik ļoti vajadzīgo sociālo un ekonomisko kohēziju. Tā kā valodas barjera ir būtisks šķērslis efektīvai integrācijai, mehānisms bēgļiem nodrošina turku valodas nodarbības. Kopējais atbalsts mehānisma pirmās maksājumu daļas ietvaros ir sasniedzis 196,6 miljonus EUR astoņos projektos[52]. Otrajā maksājumu daļā šīs jomas atbalstam būtu ievērojami jāpieaug, lai nodrošinātu ilgtspēju un turpmāku integrāciju. 2018. gada decembrī tika izsludināts uzaicinājums izteikt ieinteresētību sociāli ekonomiskā atbalsta jomā[53], kura rezultātā projektiem, kam būtu jāstimulē bēgļu izturētspēja un pašpaļāvība, tika piešķirti 465 miljoni EUR.

50 miljonu EUR vērts projekts, kuru rīko *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (*KfW*), bēgļiem un turku pusaudžiem nodrošina labāku piekļuvi iekļaujošai un kvalitatīvai profesionālajai izglītībai un apmācībai (PIA) profesijās, pēc kurām darba tirgū ir liels pieprasījums. Vienlaikus notiek 50 miljonu EUR vērts Pasaules Bankas projekts, kura mērķis ir uzlabot bēgļu un uzņēmējkopienu nodarbināmību un darba tirgus integrāciju Turcijā. Institucionālais atbalsts nodarbinātības dienestiem pastiprina Turcijas Nodarbinātības aģentūras spējas sniegt konsultācijas un darbā iestāšanās palīdzību un Turcijas Ģimenes, darba un sociālo pakalpojumu ministrijas spēju pārraudzīt darba atļauju un nodarbinātības pakalpojumu sniegšanu. Tāpat Turcijas iestādes saņem atbalstu, lai uzlabotu savas spējas izvērtēt prasmju pieprasījumu noteiktās provincēs, kurās ir liels skaits bēgļu, un veicinātu darbvietu radīšanas un uzņēmējdarbības pasākumus.

Vairāki projekti, kas saņem finansējumu no ES Reģionālā trasta fonda reaģēšanai uz krīzi Sīrijā, aptver tādas svarīgas jomas kā turku valodas apguve pieaugušajiem, prasmju sertifikācija un karjeras konsultēšana, darbvietu piemeklēšana, atbalsts MVU, uzņēmējdarbībai un darbvietu radīšanai utt.

Mehānisma finansētie kopienas centri arī sniedz plašu pakalpojumu klāstu, sākot no mācību kursiem līdz informēšanas un nosūtīšanas pakalpojumiem un kultūras un tīklošanās pasākumiem, lai palielinātu bēgļu un uzņēmējkopienu izturētspēju un pašpaļāvību. Turklāt saistībā ar notiekošo ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas iestādes projektu, kura mērķis ir dot iespējas sīriešu sievietēm un meitenēm un stiprināt viņu

[50] *SIHHAT* nozīmē "Pagaidu aizsardzību baudošo sīriešu veselības stāvokļa uzlabošana un ar to saistītie pakalpojumi", un šo projektu nodrošina Turcijas iestādes.

[51] 118 speciālisti, 482 praktizējoši ārsti, 754 vecmātes / medicīnas māsas, 892 bilingvāli pacientu palīgi, 323 palīgdarbinieki.

[52] Skatīt projektu tabulu Kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ĢD tīmekļa vietnē, izņemot projektus, kas uzskaitīti kā izglītības / sociāli ekonomiskais atbalsts.

[53] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/call_for_expression_of_interest_-_socio-economic_support.zip.

izturētspēju, kā arī vairot sociālo kohēziju ar uzņēmējkopienām Turcijā, 2019. gada janvārī notika konference par to, kā paredzēt dzimumu līdztiesības ziņā labāku bēgļu jautājuma risināšanu Turcijā.

Dzimumu līdztiesības aspekti mehānisma projektos

Dzimumu dimensija ir svarīgs apsvērums, ko ņem vērā, plānojot Bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā projektus. Mehānisma iejaukšanos mērķis ir, cik vien iespējams, veicināt vienlīdzīgas iespējas vīriešiem un sievietēm un zēniem un meitenēm. Lai to uzraudzītu, tiek vākti pa dzimumiem apkopoti dati, un šajā jomā ir izstrādātas vairākas īpašas darbības. Ir pieliktas pūles, lai mehānisma darbības saskaņotu ar 2016.–2020. gada Dzimumu līdztiesības rīcības plāna tematiskajiem mērķiem. To vidū ir cīņa pret vardarbību pret sievietēm un meitenēm, meiteņu un sieviešu vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai izglītībai un profesionālajai izglītībai un apmācībai bez diskriminācijas, kā arī atbalsts sieviešu organizācijām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuru darbs ir vērsts uz dzimumu līdztiesību un iespēju došanu sievietēm un meitenēm. Mehānisms sadarbojas ar īstenošanas partneriem, kuriem ir plaša pieredze šajā jomā, tajā skaitā ANO Bērnu fondu (*UNICEF*), ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas iestādi un Starptautisko Darba organizāciju (SDO). Piemēram, *UNICEF* nodrošina sociālos pamatpakalpojumus bērniem, jo īpaši meitenēm, un sievietēm un viņu ģimenēm, izmantojot pieeju, kas ļauj visaptverošāk izprast dzimumu lomas ģimenē un sabiedrībā.

Migrācijas pārvaldība

Mehānisms ir sedzis izmaksas, kas saistītas ar 212 sīriešu un 1076 citas tautības personu atgriešanas (transportēšana, izmitināšana) pārvaldību, kā arī ar loģistikas aprīkojumu un telpu izbūves darbiem 750 cilvēkiem. No 2017. gada augusta līdz 2018. gada septembra beigām 119 173 migranti šādi saņēma mehānisma finansētu palīdzību. Ar mehānismu sniegtais ES atbalsts ir arī palīdzējis palielināt Turcijas Krasta apsardzes spējas veikt meklēšanas un glābšanas operācijas. 2018. gadā tika piegādātas 6 glābšanas laivas un 1081 Turcijas Krasta apsardzes darbinieks tika apmācīts humānās palīdzības standartu jautājumos. Abi projekti tika finansēti no mehānisma pirmās maksājumu daļas. Šajā jomā otrajā maksājumu daļā nav paredzēts atsevišķs piešķīrums no budžeta.

6. Uzraudzība un izvērtēšana

Mehānisma uzraudzības un izvērtēšanas sistēma tika izstrādāta tā, lai to ieviestu pakāpeniski.

Rezultātu satvars

Mehānisma rezultātu satvars atspoguļo mehānisma intervences loģiku. Tajā ir izmantota informācija par mehānisma stratēģisko satvaru, kā arī plānotajām darbībām un to loģiskajiem satvariem. Rezultātu satvars tika izstrādāts no 2016. gada augusta līdz 2017. gada martam, apspriežoties ar galvenajām ieinteresētajām personām, tajā skaitā mehānisma koordinācijas komiteju, attiecīgajām Turcijas iestādēm un Komisijas dienestiem. 2017. gada martā koordinācijas komiteja tika iepazīstināta ar pabeigtu projektu.

Balstoties uz uzraudzības izmēģinājuma posma rezultātiem un ņemot vērā līgumu slēgšanas noslēgumu, 2018. gadā rezultātu satvars tika precizēts, apspriežoties ar operatīvajām ieinteresētajām personām, un 2018. gada novembrī mehānisma koordinācijas komiteja tika iepazīstināta ar atjauninātu versiju.

Uzraudzība un ziņošana mehānisma līmenī

Uzraudzība mehānisma līmenī tika sākta 2017. gada pavasarī. Uzraudzības datus darbību līmenī rada īstenošanas partneri atbilstīgi to pienākumam, kas paredzēts katrā līgumā. Pirmoreiz uzraudzības dati tika pieprasīti 2017. gada maijā, kam sekoja trīs uzraudzības un ziņošanas izmēģinājuma cikli 2017. gadā. 11. koordinācijas komitejas sanāksmē tika prezentēts uzraudzības ziņojums, kas aptvēra mehānisma sasniegumus, kuri panākti līdz 2018. gada 30. jūnijam[54].

Daži pirmie datu vākšanas cikli bija paredzēti kā rezultātu satvara iznākuma rādītāju izmēģinājuma posms. Tiem bija svarīga loma īstenošanas partneru iepazīstināšanā ar mehānisma uzraudzības un ziņošanas prasībām, kā arī ierosināto rādītāju realizējamības pārbaudē. Ir svarīgi norādīt, ka līgumi par būtisku daļu mehānisma portfelī esošo projektu tika noslēgti 2017. gada beigās un attiecīgo darbību īstenošana sākās tikai 2018. gadā.

Datus, kas vajadzīgi mehānisma rezultātu satvara rādītājiem, īstenošanas partneri paziņo līgumslēdzējām iestādēm, t. i., ES delegācijai Turcijā, ES Reģionālajam trasta fondam reaģēšanai uz krīzi Sīrijā un Komisijai, izmantojot vienu vienotu uzraudzības veidlapu. Datu konsolidācijas procesu tehniski atbalsta iekšējais IT rīks (mehānisma uzraudzības platforma), kas ļauj automātiski apkopot, analizēt un vizualizēt datus. Patlaban tiek veikti pēdējie platformas testi.

Līgumslēdzēju iestāžu un mehānisma sekretariāta mērķis ir standartizēt datu vākšanas procesus. Ņemot vērā iejaukšanos apmēru un daudzveidību un to, ka ir iesaistītas vairākas ieinteresētās personas, ir grūti arī novērtēt, cik lielā mērā konkrēti rezultāti izriet no mehānisma darbībām. Kopumā mehānisma konkrēto rezultātu sasniegšanas līmeņa mērīšana joprojām sagādā grūtības.

Tehniskā palīdzība uzraudzībai

2017. gada maijā tika pieņemts Komisijas Lēmums par Bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā uzraudzības, izvērtēšanas, revīzijas un komunikācijas atbalsta pasākumu[55]. Tas deva iespēju iepirkt tehnisko palīdzību, lai atbalstītu mehānisma rezultātu satvara, kā arī īpašu finansēto iejaukšanos uzraudzību un ziņošanu par tiem. Uzraudzības tehniskās palīdzības līgums tika parakstīts 2018. gada janvārī un tiek pilnībā īstenots. Uzdevumam ir divas atsevišķas daļas. Pirmā no tām ir atbalsts uzraudzībai mehānisma līmenī. Tas ietver rezultātu satvara periodisku pārskatīšanu un bāzes līnijas vērtību un mērķvērtību pārskatīšanu, kā arī rādītāju aprēķina metodes un ar tām saistītās pamatnostādnes. Tehniskās palīdzības grupas uzdevums ir arī palīdzēt mehānisma sekretariātam iegūt to uzraudzības datu pirmā līmeņa analīzi, kas reizi ceturksnī tiek ievākti ar mehānisma uzraudzības platformas starpniecību, un palīdzēt tam sagatavot mehānisma uzraudzības ziņojumus. Otro uzdevuma daļu veido atbalsts ES delegācijai tās uzdevumos — pārraudzīt mehānisma finansētās darbības un līgumus, tajā skaitā — tieši pārvaldītajiem līgumiem — verificēt datus pārbaudēs uz vietas. Dažu mehānisma iejaukšanos apmēra un darbību ģeogrāfiskās izkliedes dēļ delegācijai patiesi ir nepieciešams atbalsts klātienes pārbaužu veikšanā. Līdz 2018. gada decembra beigām bija pabeigti 50 uzraudzības apmeklējumi: no tiem 16 tika veikti 2017. gadā (tajā skaitā 2 uz rezultātiem orientētas uzraudzības (*ROM*) apmeklējumi), bet 34 — 2018. gadā (tajā skaitā 3 *ROM* un 8 tehniskās palīdzības grupas apmeklējumi). Vairāk nekā 35 % no uzraudzības apmeklējumiem bija orientēti uz tiešajām dotācijām Turcijas Izglītības ministrijai un Veselības ministrijai.

[54] Mehānisma rezultātu satvars: uzraudzības ziņojums.

[55] Komisijas 2017. gada 23. maija Īstenošanas lēmums C(2017) 3378 final par Bēgļu atbalsta mehānisma Turcijā uzraudzības, izvērtēšanas, revīzijas un komunikācijas atbalsta pasākumu.

Komisija, konkrētāk, Komisijas vietējie darbinieki Turcijā un reģionālais Komisijas birojs Ammānā, uzraudzīja visas darbības, kas finansētas saskaņā ar humānās palīdzības īstenošanas plāniem. Līdz 2018. gada novembrim bija pabeigti 148 projektu līmeņa uzraudzības apmeklējumi. Papildus rādītājiem, kas ietilpst rezultātu satvarā, atbilstīgi kuram partneri sniedz ziņojumus, periodiski tiek ziņots arī par papildu rādītājiem aizsardzības jomā, un tas arī tiek atspoguļots mehānisma līmeņa uzraudzības platformā.

Izvērtēšana

Ir pabeigti astoņi izvērtējumi mehānisma darbību un portfeļa līmenī, bet trīs vēl turpinās[56]. Tāpat ir pabeigts viens ar mehānismu saistīts izvērtējums un turpinās divi ar mehānismu saistīti izvērtējumi. Izvērtējumi aptver galvenokārt humāno palīdzību un palīdzību, kas tiek sniegta no ES Reģionālā trasta fonda reaģēšanai uz krīzi Sīrijā. 2018. gada decembrī Komisija sāka mehānisma stratēģisko vidusposma izvērtēšanu, kas notiks no 2019. līdz 2020. gadam. Tās mērķis ir izvērtēt mehānisma ietvaros sniegto ieguldījumu izglītības, veselības aprūpes, sociāli ekonomiskā atbalsta un migrācijas pārvaldības prioritārajās jomās 2016.–2019./2020. gada periodā. Ir gaidāms, ka tā sniegs vispārēju neatkarīgu izvērtējumu par starpposma rezultātiem, salīdzinot tos ar mehānisma mērķiem, lai fiksētu gūtās atziņas un sniegtu ieteikumus par to, kā uzlabot pašreizējās un turpmākās mehānisma darbības.

7. Revīzija

Eiropas Revīzijas palāta (ERP) 2017. gada 17. oktobrī oficiāli sāka mehānisma lietderības revīziju. Pēc tās 2018. gada 13. novembrī tika publicēts Palātas nobeiguma ziņojums. Revīzijā galvenā uzmanība tika pievērsta mehānisma palīdzības papildināmībai, tās sniegšanai un uzraudzībai, kā arī 10 humānās palīdzības projektu izlasei. Palāta pievērsa uzmanību dažu pirmo mehānisma finansēto projektu pārvaldībai un līdz šim sasniegtajiem rezultātiem mehānisma humānās palīdzības virzienā. Palāta secināja, ka, neraugoties uz sarežģītajiem apstākļiem, mehānismam izdevās ātri mobilizēt finanšu līdzekļus un nekavējoties reaģēt, tomēr ir iespējams palielināt humānās palīdzības projektu, jo īpaši naudas palīdzības projektu, efektivitāti un mehānismam vajadzējis sniegt lielāku ieguldīto līdzekļu atdevi[57]. Tā Komisijai adresēja vairākus ieteikumus, kurus Komisija ir pilnībā pieņēmusi un jau īsteno, jo īpaši pārvirzot iejaukšanās uz attīstības palīdzības virzienu (skatīt sadaļu "Plānošana").

8. Komunikācija un atpazīstamība

Kopš mehānisma darbības paša sākuma atpazīstamība un komunikācija ir bijušas vienas no galvenajām prioritātēm. Mehānismam ir ļoti liela nozīme vēstījuma nodošanā par ES pastāvīgo, spēcīgo atbalstu bēgļiem un uzņēmējkopienām Turcijā. 2017. gada komunikācijas stratēģija joprojām ir vispārējais komunikācijas pasākumu satvars, kura mērķis ir uzlabot mehānisma finansēto darbību atpazīstamību.

2018. gadā tika īstenoti vairāki atpazīstamības veicināšanas pasākumi, tostarp preses pārstāvju brauciens uz Stambulu un Gaziantepu 2018. gada novembrī, kurā piedalījās Eiropas žurnālisti un dalībvalstu pārstāvji un kurš tika plaši atspoguļots plašsaziņas līdzekļos. Brauciena laikā tika apmeklētas daudzu mehānisma finansēto projektu norises vietas, kā arī notika sociāli

[56] Piemēri: Eiropas Savienības humānās palīdzības, ko tā sniegusi, reaģējot uz bēgļu krīzi Turcijā, izvērtējums, 2016.–2017. gads; Eiropas Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ĢD finansētā Ārkārtas sociālās drošības tīkla (*ESSN*) Turcijā izvērtējums, 2016. gada novembris–2018. gada februāris; ES Reģionālā trasta fonda reaģēšanai uz krīzi Sīrijā vidusposma stratēģiskais izvērtējums.

[57] Eiropas Revīzijas palātas ziņojums: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_LV.pdf.

ekonomiskā atbalsta sektora projekta atklāšanas ceremonija. Papildus tam ES delegācija Turcijā kopā ar Turcijas Sarkano Pusmēnesi un futbola klubu "Galatasaray" sarīkoja plaši pamanāmu pasākumu, kurā sīriešu un turku bērni kopā ar slaveniem futbolistiem piedalījās treniņos un pēc tam vēroja valsts mēroga futbola spēli. Ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību tika sasniegti 100 miljoni cilvēku, ko veicināja arī delegācijas sociālo plašsaziņas līdzekļu kanālos koplietotie divi video[58].

Turcijā un Eiropā notika arī sadarbībā ar humānās palīdzības partneriem organizēti nozīmīgi pasākumi un ceremonijas. Jūlijā Briseles lidostā notika sadarbībā ar *UNICEF* organizēta izstāde "Izglītība — mūsu nākotne", kurā tika izstādītas fotogrāfijas ar bēgļu bērniem, kas Turcijā gūst labumu no ES finansētās ar nosacījumiem pamatotu naudas pārvedumu izglītībai programmas (*CCTE*). Izstāde tika plaši atspoguļota Turcijas un Eiropas presē, bet sociālajos plašsaziņas līdzekļos tika sasniegti 260 000 cilvēku. 2018. gada septembrī Pasaules Pārtikas programma (*WFP*) sāka ES finansētu komunikācijas kampaņu *Incredible Ordinary* ("Parastais — neticamais"), uzlabojot informētību par *ESSN* programmu ES iedzīvotāju vidū. Ar šā atbalsta ietekmi tika iepazīstināti ES iedzīvotāji Parīzē, Milānā, Varšavā, Berlīnē un Amsterdamā, izmantojot #IncredibleOrdinary pagaidu stendus, kuros tika demonstrēti astoņu programmas atbalstītu bēgļu ģimeņu stāsti. Ģimenes saviem vārdiem stāsta, cik liela nozīme to dzīvē ir šķietami vienkāršam priekšmetam, kuru ļāvis iegūt *ESSN* atbalsts[59].

Projektu popularizēšanai tika izveidoti 25 video, kuri orientēti uz cilvēkstāstiem un kuros bēgļiem tika dota iespēja izstāstīt savu stāstu. Tie tika publicēti delegācijas un Komisijas *YouTube* kanālos un vairākkārt koplietoti sociālo plašsaziņas līdzekļu kanālos[60]. Pagājušā gada rudenī *Euronews* raidījumā *AidZone* tika demonstrēta sērija par ES finansētiem veselības aprūpes pakalpojumiem konflikta skartajiem sīriešu bēgļiem, kuru rādīja visā Eiropā[61].

Turklāt Komisija publicēja piecus paziņojumus presei, un delegācija izdeva vēl 17. Katru ceturksni koordinācijas komitejas locekļiem tika izplatīti informatīvie izdevumi par mehānismu, kuros bija ietverta jaunākā informācija par mehānisma pasākumiem un atlasīti videomateriāli. Tika publicēti arī raksti un emuāru ieraksti ar cilvēkstāstiem[62], un presē tika plaši atspoguļotas ar mehānisma finansētajiem projektiem saistītas augsta līmeņa ES vizītes.

9. Secinājumi un turpmākā rīcība

Ir noslēgti līgumi par visu mehānisma pirmās maksājumu daļas darbības līdzekļu summu, un līdz 2019. gada martam ir izmaksāti vairāk nekā 2 miljardi EUR. Ir panākts liels progress otrās maksājumu daļas līdzekļu izmantošanā — līdz 2019. gada martam ir piešķirti 1,2 miljardi EUR, noslēgti līgumi par 450 miljoniem EUR un izmaksāti 150 miljoni EUR.

[58] 180 000 skatījumu *Facebook*, 65 000 skatījumu *Twitter*, 1000 atzīmju "patīk" *Youtube* un 6000 sasniegtu *Instagram* lietotāju.
[59] *Incredible Ordinary* tīmekļa vietne un stāsta piemērs: https://www.incredibleordinary.org/, https://www.youtube.com/watch?v=80IhP3g4PiY&list=PL3xTi8eO-wuv5sFdgYdrGeI-DK7FtZz2f.
[60] Īpašais delegācijas *YouTube* kanāls ar video piemēriem: https://www.youtube.com/channel/UC6FP0xxlSG8xtesxTG_xjkg, https://www.youtube.com/watch?v=ofRVziiCVss, https://www.youtube.com/watch?v=BR6AgSF8AJ4, https://www.youtube.com/watch?v=McaZl5tZAOM, https://www.youtube.com/watch?v=HQXZUPgl6Hk.
[61] *Euronews AidZone* sērija: https://youtu.be/Sq3xkKXjBoc.
[62] https://www.avrupa.info.tr/en/news/looking-inspiration-start-over-7487, https://www.avrupa.info.tr/en/learning-language-key-new-life-7410.

Mehānisms turpina sniegt tik ļoti vajadzīgo palīdzību bēgļiem un uzņēmējkopienām Turcijā. Turpmākā rīcība ir šāda:

- efektīva visu projektu īstenošana, lai atbalstītu bēgļus un uzņēmējkopienas, saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principiem;
- otrās maksājumu daļas īstenošana, paredzot projektu īstenošanu līdz 2025. gada vidum;
- pilnīgi gatavas uzraudzības sistēmas pilnvērtīga darbības sākšana;
- komunikācijas pasākumu turpmāka īstenošana;
- koordinācijas komitejas regulāras sanāksmes. Nākamās sanāksmes ir plānotas 2019. gada pavasarī un rudenī.